

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 120/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť N. P., zastúpenej advokátom Mgr. Ing. Petrom Holéczym, Vojenská 1333/5, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Ro 298/2010 a jeho uznesením z 2. novembra 2010 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 16/2011 a jeho uznesením z 30. marca 2011, ako aj porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojitosti s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 111/2013 a jeho uznesením zo 17. júla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. P. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2013 doručená sťažnosť N. P. (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 Ro 298/2010 a jeho uznesením z 2. novembra 2010 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 16/2011 a jeho uznesením z 30. marca 2011 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“), ako aj porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojitosti s čl. 12 ods. 1 ústavy a čl. 14 dohovoru postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 111/2013 a jeho uznesením zo 17. júla 2013 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Zo sťažnosti a z priložených listín vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa v konaní pred všeobecnými súdmi podala návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Okresný súd napadnutým uznesením oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal a svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že sťažovateľka napriek výzve riadne nezdokladovala svoje majetkové pomery. Proti uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, ku ktorému priložila aj listiny preukazujúce poberanie čiastočného invalidného dôchodku vo výške 122,90 €.

Krajský súd napadnutým uznesením potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu sp. zn. 20 Ro 298/2010 z 2. novembra 2010, konštatujúc, že prvostupňový súd postupoval v súlade so zásadami súdnej praxe, keď dospel k záveru, že pomery žalobkyne neodôvodňujú, aby jej bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov. Ďalej súd konštatoval, že sťažovateľka nepreukázala, že nemá možnosť získať finančné prostriedky na zaplatenie súdneho poplatku z iných zdrojov, napr. pôžičkou od svojho syna, a poukázal

aj na skutočnosť, že žalobkyňa si neuplatňuje svoju pôvodnú pohľadávku, ale pohľadávku, ktorá bola na ňu postúpená, a prostriedky by tak mohla získať aj od postupcu, ktorý tiež postúpením pohľadávky získal bližšie nešpecifikované výhody, prípadne ktorý mohol konať pri postúpení pohľadávky účelovo so snahou vyhnúť sa povinnosti zaplatiť súdny poplatok. Proti napadnutému uzneseniu podala sťažovateľka dovolanie, v ktorom spochybňovala výklad krajského súdu a tvrdila, že postupom okresného súdu, ako aj krajského súdu jej mala byť odňatá možnosť konať pred súdom.

Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľky ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. Svoje rozhodnutie odôvodnil aj tým, že z napadnutého rozhodnutia nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorá by bola popretím jeho účelu, podstaty a zmyslu, dospejúc k záveru, že sťažovateľke nebola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Podľa sťažovateľky súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci pri svojom rozhodovaní nesprávne posúdili splnenie podmienok na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Sťažovateľka sa pritom odvoláva na rozhodovacia činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý vo svojej judikatúre uviedol, že súdny poplatok nesmie predstavovať bariéru prístupu k spravodlivosti, čo znamená, že nikomu nemôže byť uprené domáhať sa svojho práva na súde len v dôsledku majetkovej neschopnosti zaplatiť súdny poplatok.

V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že jej príjem jej neumožňuje zaplatenie súdneho poplatku a súdy konajúce vo veci vôbec nezisťovali, či môže „z čiastočného invalidného dôchodku uspokojiť základné životné potreby“. Najvyšší súd sa navyše podľa sťažovateľky odklonil od svojej rozhodovacej činnosti (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 171/2007), podľa ktorej nemožno od účastníka konania vždy vyžadovať, aby si v prípade nedostatku finančných prostriedkov na splnenie poplatkovej povinnosti tieto prostriedky sám zabezpečil. Odlišným postupom vo veci sťažovateľky malo podľa nej dôjsť k diskriminačnému postupu, a tým aj k porušeniu čl. 12 ods. 1 ústavy a čl. 14 dohovoru.

Z týchto dôvodov podala sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, napadnutému uzneseniu krajského súdu a napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhuje, aby ústavný súd prijal nález, ktorým vysloví, že napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo porušené základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojitosti s čl. 12 ods. 1 ústavy a čl. 14 dohovoru. Zároveň sa domáha zrušenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátenia mu vecí na ďalšie konanie. Podaním doručeným ústavnému súdu 30. septembra 2013 sťažovateľka doplnila petit sťažnosti s tým, že sa domáha aj priznania úhrady trov konania pred ústavným súdom.

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým uznesením krajského súdu a tiež porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojitosti s namietaným porušením čl. 12 ods. 1 ústavy a čl. 14 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Zo sťažnosti možno vyvodit', že jej podstatou je námietka sťažovateľky, podľa ktorej napadnutými

uzneseniami konajúcich súdov došlo k neprípustnému zásahu do jej základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces, a to konkrétne do jej práva na prístup k súdu, poukazujúc na § 138 ods. 1 prvú vetu OSP, podľa ktorej môže súd na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Podľa sťažovateľky má nárok na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov a vytýka súdom, že nedostatočne skúmali jej majetkové pomery.

Ústavný súd už v rámci svojej doterajšej judikatúry vyslovil, že z princípu subsidiarity jeho právomoci vyplýva, že každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Ústavný súd sa pridržiava svojej rozhodovacej činnosti (I. ÚS 182/2013, III. ÚS 478/2013, m. m. aj I. ÚS 420/2013, II. ÚS 129/2012, III. ÚS 440/2013, IV. ÚS 625/2012), podľa ktorej napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým tento súd nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov, rovnako tak aj napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým v inštančnom postupe potvrdil prvostupňové uznesenie o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, a napokon aj uznesením najvyššieho súdu, ktorým bolo zamietnuté dovolanie sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, nemohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do označených práv. Samotné vydanie napadnutých uznesení, ale ani nadobudnutie ich právoplatnosti nemá totiž bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľku. K takému dôsledku by v skutočnosti mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov v spojitosti s § 104 ods. 2 OSP z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku sťažovateľkou.

Proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a vo vzťahu proti prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľka možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku v konaní, v ktorom sťažovateľke nebolo na základe jej žiadosti priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľka namieta.

Pokiaľ sťažovateľka vo vzťahu k postupu najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Cdo 111/2013 a jeho uzneseniu zo 17. júla 2013 namieta, že *„najvyšší súd na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dal v predmetnej veci rôznu odpoveď“*, tvrdiac, že *„v danom prípade došlo k porušeniu princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia“*, ústavný súd poukazuje na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) *Beian v. Rumunsko* (č. 1) zo 6. 12. 2007, v ktorom sa okrem iného uvádza, že rozdielna judikatúra v skutkovo rovnakých, prípadne podobných veciach je prirodzenou súčasťou vnútroštátneho súdneho systému (v zásade každého súdneho systému, ktorý nie je založený na precedensoch ako prameňoch práva).

Z hľadiska princípu právnej istoty, ktorý tvorí integrálnu súčasť princípu právneho štátu, je, prirodzene, rozdielnosť judikatúry všeobecných súdov v skutkovo rovnakých, resp. porovnateľných veciach nežiaduca, k jej odstraňovaniu v právnom poriadku Slovenskej republiky slúži mechanizmus zabezpečujúci koherentnosť judikatúry v § 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Tento mechanizmus spočíva v inštitúte zverejňovania súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom a v inštitúte prijímania stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu.

Z označeného ustanovenia zákona o súdoch vyplýva, že úloha zabezpečiť koherentnosť judikatúry všeobecných súdov je zverená najvyššiemu súdu, a nie ústavnému súdu. V tejto súvislosti ústavný súd konštantne zdôrazňuje, že nie je jeho úlohou zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré podľa zákona o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] patrí najvyššiemu súdu (m. m. I. ÚS 17/01, I. ÚS 199/07, I. ÚS 18/08, II. ÚS 273/08, IV. ÚS 331/09, IV. ÚS 585/2012).

Takto ani rozdielna judikatúra najvyššej súdnej inštalácie v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach nemôže viesť k automatickému záveru o porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, prípadne práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu a napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu odmietol ako neprípustnú a vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie, pretože sťažovateľka v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku využila svoje právo podať proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky proti napadnutému uzneseniu okresného súdu v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Vzhľadom na to ústavný súd o sťažnosti sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia. Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľky nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. marca 2014